

Gminny program wspierania rodziny na lata 2021-2023

I. Wprowadzenie

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka, które winno zapewnić mu bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na dziecko, przekazując mu system wartości, tradycje, kształtując jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest też najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego jeżeli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny, zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodziny. Dysfunkcjom tym często towarzyszy problem ubóstwa, długotrwałego bezrobocia, czy zagrożenie bezdomnością. Rodziny takie wymagają stałego wsparcia i monitorowania przez przedstawicieli różnych grup zawodowych: pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów, policji oraz opiekunów świetlic środowiskowych, itp.

Praca z rodziną winna być połączona z jej własną aktywnością. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu rodziny. Z uwagi na więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem konieczne jest motywowanie rodziców do zmiany oraz praca prowadząca do stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej i jego powrót do domu. Dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie.

Działania władz państwowych i samorządowych w takich sytuacjach określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

II. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej w Gminie Gietrzwałd.

Z danych Urzędu Gminy w Gietrzwałdzie wynika, że na dzień 30 czerwca 2020 r. Gmina Gietrzwałd liczyła 6.494 mieszkańców, wśród których nieznaczną większość stanowiły kobiety tj. 50,47 %.

Dzieci i młodzież poniżej 18 roku życia stanowiły 20,57 % ogółu mieszkańców Gminy Gietrzwałd (tabela 1).

Tabela 1. Stan ludności Gminy Gietrzwałd na dzień 30 czerwca 2020 r.

Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
6 494	3 275	3 219	1 337	4 129	1 028

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Gietrzwałdzie

Pomimo otwarcia rynków pracy przez wiele państw członkowskich Unii Europejskiej i związanej z tym migracji zarobkowej ważną kwestią społeczną naszej gminy, jak również całego powiatu olsztyńskiego nadal pozostaje bezrobocie. Na dzień 30 czerwca 2020 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Olsztynie zarejestrowane były 175 osoby, w tym 96 kobiety. Prawo do zasiłku z tego tytułu posiadało 46 osób, w tym 27 kobiety.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gietrzwałdzie wynika, że w okresie od stycznia do czerwca 2020 r. udzielono wsparcia:

- o 104 rodzinom (rzeczywista liczba rodzin) – na podstawie ustawy o pomocy społecznej,
- o 304 rodzinom – na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- o 23 rodzinom – na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- o 755 rodzinom – na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Tabela 2. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej w pierwszym półroczu 2020 roku

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Stosunek kol. 2 do ogólnej liczby osób korzystających (w %)
Ubóstwo	92	199	72,44
Bezdomność	5	5	3,94
Potrzeba ochrony macierzyństwa	8	40	6,30
Bezrobocie	44	124	34,64
Niepełnosprawność	96	224	75,59
Długotrwała lub ciężka choroba	41	59	32,28
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym:			
rodziny niepełne	60	152	47,24
rodziny wielodzietne	12	41	9,45
Alkoholizm	18	95	14,17
Przemoc w rodzinie	10	13	7,87
Przemoc w rodzinie	3	13	2,36
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	1	0,79
Narkomania	2	2	1,57

Źródło: dane GOPS w Gietrzwałdzie

Powyższa tabela pokazuje przyczyny i nasilenie trudnych sytuacji życiowych rodzin, korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Jak wynika z powyższych danych największym problemem rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

III. Uwarunkowania prawne podejmowanych działań w ramach programu wspierania rodzin

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jest najważniejszym aktem prawnym regulującym wszystkie aspekty życia członków naszego społeczeństwa. Jest to akt prawny najwyższej wagi, któremu powinny być podporządkowane ustawy i rozporządzenia dotyczące różnych sfer życia społecznego. Realizując „Gminny program wspierania rodziny w Gminie Gietrzwałd na lata 2021-2023” należy brać pod uwagę między innymi:

- Ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011r. (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821),
- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876),
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2020 poz.218 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz. U. z 2020, poz. 1359),
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
- Ustawę z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t. j. Dz. U. z 2020 poz. 326 z póź. zm.).

IV. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca instytucji działających na rzecz rodziny. – Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny. – Funkcjonowanie na terenie powiatu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia w Olsztynie i Ośrodka Interwencji Kryzysowej Caritas w Olsztynie. – Rozeznanie środowiska lokalnego m.in. przez pracowników służb pomocy społecznej, pedagogów szkolnych. – Baza instytucji wspierających rodzinę (w szczególności: policja, sąd, GOPS, PCPR, 	<ul style="list-style-type: none"> – Bezrobocie i bierność zawodowa. – Ubóstwo. – Wysokie koszty utrzymania rodzin – Ograniczona liczba miejsc w przedszkolu. – Ograniczanie środków finansowych z budżetu państwa na zadania realizowane przez gminę. – System prawny (zbyt niskie kryterium dochodowe do otrzymania świadczeń socjalnych i świadczeń rodzinnych). – Wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym. – Brak wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.

<p>organizacje pozarządowe).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Profesjonalna praca służb pomocy społecznej. - Oferty sportowe i baza lokalowa (szkolne sale sportowe, boiska ORLIK). - Funkcjonowanie placówek służby zdrowia na terenie gminy. - Oferta zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkoły. - Funkcjonowanie placówek oświatowych na terenie gminy - Funkcjonowanie domów kultury na terenie gminy. - Realizacja programów osłonowych i profilaktycznych - Funkcjonowanie punktu konsultacyjnego z terapeutą uzależnień - Funkcjonowanie Maryjnego Centrum Pomocy Rodzinie - Zatrudnianie Asystenta Rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - Bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie. - Utrudniony dostęp do specjalistycznej służby zdrowia. - Niska świadomość rodziców dotycząca kwestii edukacyjnych i wychowawczych. - Bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. - Brak współdziałania rodziców w zakresie edukacji dzieci. - Brak ośrodków wsparcia rodzin na terenie gminy. - Utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego (m.in. prawnik, psycholog itp.).
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Polityka państwa przyjazna rodzinom. - Rozwijający się rynek pracy w gminie i okolicy. - Zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych. - Współpraca rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu własnych problemów życiowych. - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na aktywizację zawodową i społeczną osób w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Ustanawianie rodzin wspierających. - Podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny. - Rozwój wolontariatu. - Możliwość tworzenia Klubów Dziecięcych. - Edukacja rodziców. - Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę. - Funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego. - Większa aktywność organizacji pozarządowych. - Zwiększenie i zróżnicowanie bezpłatnych ofert kulturalnych. - Realizowanie programów profilaktycznych promujących zdrowy styl życia. - Możliwość sprawowania opieki przez dziennego opiekuna lub nianię. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zanik więzi, tradycji rodzinnych, „pęd życia”. - Wzrost kosztów utrzymania rodzin. - Rozszerzenie zjawisk patologicznych (przemoc, narkomania, alkoholizm, uzależnienia). - Zaniechanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców. - Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz roszczeniowe podejście do pomocy społecznej. - Demotywacyjny charakter przyznawania świadczeń społecznych. - Ograniczenie środków finansowych przeznaczonych na edukację, wychowanie i pomoc społeczną - Wymogi zachowywania standardów w sprawie zakładania żłobków, Klubów Dziecięcych. - Ograniczone środki finansowe na zatrudnianie asystentów rodziny. - Ograniczone środki finansowe na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. - Niska świadomość problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne.

V. Cele główne i szczegółowe

Cel główny programu:

- Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania.

Cele szczegółowe:

- Wzrost społecznej świadomości roli rodziny jako podstawowego środowiska funkcjonowania człowieka
- Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz w pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej.
- Integrowanie i doskonalenie lokalnego systemu wsparcia rodziny, w tym kompetencji kadr działających na rzecz dziecka i rodziny.

DZIAŁANIA PROGRAMU

Lp.	Działania	Okres realizacji	Realizator	Wskaźniki	Źródło finansowania
Cel szczegółowy 1: Wzrost społecznej świadomości roli rodziny jako podstawowego środowiska funkcjonowania człowieka					
1.1	Inicjowanie opracowywania gminnych programów wspierania rodziny i realizacji polityki prorodzinnej	2021-2023	Gmina, GOPS, GOK, placówki oświatowe, NGO sołectwa	Liczba programów	Środki własne realizatorów działania, dotacje, środki zewnętrzne
1.2	Wspieranie rozwoju inicjatyw prorodzinnych w zakresie pomocy w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny	2021-2023	Gmina, GOPS, GOK, placówki oświatowe, NGO, sołectwa	Liczba inicjatyw	Środki własne realizatorów działania, dotacje, środki zewnętrzne
1.3	Promowanie i organizowanie konkursów dotyczących rodziny	2021-2023	Gmina, GOPS, GOK, placówki oświatowe, NGO, sołectwa	Liczba konkursów	Środki własne realizatorów działania, dotacje, środki zewnętrzne
Cel szczegółowy 2: Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz w pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej					
2.1.	Pomoc rodzinom wspierającym (w razie stwierdzonych potrzeb).	2021-2023	Gmina, GOPS	Liczba rodzin objęta pomocą	Środki własne realizatorów działania, dotacje, środki zewnętrznej
2.2	Wspieranie rodzin i dzieci przez asystenta rodziny lub pracowników socjalnych.	2021-2023	Gmina, GOPS	Liczba wspieranych rodzin	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne

2.3	Propagowanie idei tworzenia klubów dziecięcych m.in. przez osoby fizyczne.	2021-2023	Gmina, GOPS, Lokalne media Organizacje pozarządowe GOK	Liczba przeprowadzonych akcji	Środki własne realizatorów działania
2.4	Wspieranie świetlic działających na rzecz dzieci i młodzieży.	2021-2023	Gmina, GOPS, Placówki oświatowe, GOK, GRS	Liczba świetlic objęta wsparciem	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
2.5	Realizowanie programów profilaktycznych z zakresu dysfunkcji rodzin	2021-2023	Gmina, GOPS, PCPR, Placówki oświatowe, Poradnia Psych-Pedagog, Policja,	Liczba zrealizowanych programów	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
2.6	Organizowanie szkoleń, prelekcji, porad, warsztatów dla rodziców	2021-2023	Gmina, GOPS, Placówki oświatowe, Poradnia Psych-Pedag.,	Liczba zrealizowanych szkoleń, warsztatów, porad	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
2.7	Konsultacje i indywidualne poradnictwo zawodowe psychologiczne, pedagogiczne, prawne itp.	2021-2023	Gmina, GOPS Poradnia Psych.-Pedag., PCPR, Placówki oświatowe, Powiatowy Urząd Pracy, NGO	Liczba porad, konsultacji	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
2.8	Prowadzenie monitoringu rodzin, w których istnieje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.	2021-2023	GOPS, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Policja, Placówki oświatowe, PCPR, służba zdrowia	Liczba monitorowanych rodzin	Środki własne realizatorów działania,
2.9	Organizowanie grup wsparcia (w razie potrzeb).	2021-2023	Gmina, GOPS, NGO	Liczba zorganizowanych grup wsparcia	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
2.10	Tworzenie/rozwój dziennych ośrodków wsparcia (w razie potrzeb).	2021-2023	Gmina, GOPS, NGO	Liczba dziennych ośrodków wsparcia	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
2.11	Finansowanie funkcjonowania rodzin wspierających (w razie potrzeby).	2021-2023	Gmina, GOPS	Liczba rodzin wspierających	Środki własne realizatorów działania, dotacje

2.12	Finansowanie kosztów szkoleń rodzin wspierających i asystenta rodziny (w razie potrzeb)	2021-2023	Gmina, GOPS	Liczba szkoleń	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
2.13	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym	2021-2023	Gmina, GOPS	Liczba umieszczonych dzieci	Środki własne realizatorów działania, dotacje
Cel szczegółowy 3: Integrowanie i doskonalenie lokalnego systemu wsparcia rodziny, w tym kompetencji kadr działających na rzecz dziecka i rodziny					
3.1	Organizowanie konferencji dot. problematyki rodzinnej.	2021-2023	Poradnia Psych.-Pedag., Placówki oświatowe, GOPS, Gmina	Ilość konferencji	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
3.2	Rozwój wolontariatu.	2021-2023	Placówki oświatowe, GOPS, Gmina GOK	Liczba wolontariuszy	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
3.3	Promowanie rodzinnej integracji.	2021-2023	Placówki oświatowe, GOPS, Gmina, NGO, GRS, GOK, Lokalne media	Ilość imprez, spotkań integracyjnych	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne
3.4	Kursy, szkolenia, warsztaty dla pracowników instytucji wspierających rodzinę.	2021-2023	Gmina, GOPS, PCPR, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Placówki oświatowe, Policja	Liczba szkoleń, kursów, warsztatów Liczba uczestników	Środki własne realizatorów działania, środki zewnętrzne

VI. Monitoring i ewaluacja

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji programu służy sprawdzeniu czy zostały zrealizowane planowane działania oraz jaki jest wynik zrealizowanych przedsięwzięć. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto zakładane rezultaty, czy pozwoliły i w jakim stopniu na realizację celów Programu.

Monitoring Programu będzie odbywać się na bieżąco przez cały czas. Raport z ewaluacji programu będzie sporządzany co roku.